

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

ODLUKA

Aplikacija br. 5176/13
A.R.M
protiv Bosne i Hercegovine

Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), dana 17.12.2013. godine, zasjedajući u vijeću u sljedećem sastavu:

Ineta Ziemele, *predsjednica*,

Päivi Hirvelä,

Ledi Bianku,

Vincent A. De Gaetano,

Paul Mahoney,

Faris Vehabović,

Robert Spano, *suci*,

i Fatoş Aracı, *zamjenica registrara odjela*,

povodom navedene aplikacije podesene dana 18.01.2013 godine,

imajući u vidu privremenu mjeru koja je tuženoj vladi naložena sukladno pravilu 39. Pravila suda,

imajući u vidu izjašnjenje tužene vlade, kao i izjašnjenje aplikanta u odgovoru na to izjašnjenje,

imajući u vidu komentare treće strane koje je podnio Europski centar za pravo i pravdu,

nakon vijećanja, odlučio je kako slijedi:

ČINJENIČNO STANJE

1. Aplikant, g. A.R.M, nepoznatog državljanstva, rođen je 1970. godine i trenutno se nalazi u Imigracijskom centru, Sarajevo.

2. Vršitelj dužnosti predsjedavajućeg Četvrtog odjela odlučio je na vlastitu inicijativu aplikantu osigurati anonimnost u postupku (pravilo 47. stavak 3. Pravila Suda), a njegovoj aplikaciji dati prioritet (Pravilo 41. Pravila Suda).

3. Aplikanta je zastupala lokalna nevladina organizacija Vaša prava. Vladu Bosne i Hercegovine („Vlada“) zastupala je njena agentica, gđa. M. Mijić.

A. Okolnosti predmeta

Činjenice ovog predmeta koje su predočile strane u postupku, mogu se sažeti na sljedeći način.

4. Nepoznatog dana 2012. godine, aplikant je stigao u Bosnu i Hercegovinu.

5. Dana 10.09.2012. godine odveden je u Ured Službe za poslove sa strancima u Mostaru radi utvrđivanja njegovog identiteta i statusa koji ima u Bosni i Hercegovini: prilikom nasumične policijske kontrole na lokalnom autobusnom kolodvoru utvrđeno je da ne posjeduje identifikacijske dokumente. Prilikom ispitivanja aplikant je izjavio da je državljanin Irana, te da je u Bosnu i Hercegovinu stigao preko Srbije, s ciljem da dođe do neke europske zemlje gdje bi mogao zatražiti azil.

6. Istoga dana Ured Službe za poslove sa strancima u Mostaru odredio je zadržavanje aplikanta u Imigracijskom centru.

7. Dana 17.09.2012. godine Služba za poslove sa strancima je utvrdila da je ilegalno ušao u Bosnu i Hercegovinu i naredila mu da napusti teritorij zemlje u roku od osam dana od dana pravosnažnosti te odluke. Aplikant nije izjavio žalbu protiv te odluke i ona je postala pravosnažna. Istoga dana on je pritvoren u imigracijski centar.

8. Nepoznatog datuma nakon toga aplikant je zatražio azil. Dana 17.10.2012. godine Sektor za azil je ispitao aplikanta u prisutnosti njegovog odvjetnika. Sektor je također uzeo u obzir izvješća State Department-a SAD-a, te UNHCR-a. Prilikom ispitivanja aplikant je izjavio da je napustio Iran u petom mjesecu 2012. godine nakon što ga je njegov otac prijavio policiji zbog čitanja knjiga o praksi Jehovinih svjedoka koje su zabranjene u Iranu. Aplikantov brat je aplikantu kasnije rekao da je policija izvršila pretres njihove kuće i zaplijenila njegove knjige. Napustio je Iran ilegalno jer nije imao putovnicu, budući da nije bio odslužio obvezni vojni rok. Aplikant je dalje naveo da je bio hapšen i pritvaran još 1996. godine, prilikom prelaska granice između Irana i Turske, zbog toga što je kod sebe imao Bibliju. Stavljenu mu je povez preko očiju i odveden je u iranski grad Maku gdje je ispitivan i fizički zlostavljan (udaran nogama po licu i u stomak). Nakon sedam dana ispitivanja i pritvora, izveden je pred tužitelja, a zatim pušten na slobodu. Službena osoba koja je obavljala njegovo ispitivanje izravno je pitala aplikanta je li prešao na kršćanstvo. On je to zanijekao, ali je kazao da voli čitati knjige koje ga navode na preispitivanje vlastite religije.

9. Dana 24.10.2012. godine, Sektor za azil je odbio aplikantovu aplikaciju i naredio mu da napusti teritorij Bosne i Hercegovine u roku od

petnaest dana od dana pravosnažnosti te odluke. Sektor je naveo da su njegove izjave vjerodostojne, ali da sigurnosna situacija kršćanske manjine u Iranu nije takva da opravdava aplikantov strah od zlostavljanja. Nakon njegovog hapšenja i pritvora 1996. godine aplikant nije imao drugih problema s vlastima, iako je prema vlastitom priznanju nastavio čitati „zabranjenu“ literaturu i javno pred svojim prijateljima izražavao želju da prijeđe na kršćanstvo. Sektor je zaključio da ne postoji stvarna opasnost da bi aplikant bio zlostavljan ako bi bio vraćen u Iran.

10. Dana 3.01.2013. Sud BiH je potvrdio tu odluku i ona je postala pravosnažna. Sud je naveo da aplikant nikada nije krivično gonjen zbog posjedovanja zabranjene literature. Incident na koji se pozvao dogodio se prije sedamnaest godina i nema dokaza da je aplikant nakon toga bio krivično gonjen. Sud je nadalje smatrao da iako su pripadnici određenih vjerskih manjina u Iranu progonjeni (poput Židova i pripadnika Baha'i religije), što se vidi iz relevantnih međunarodnih izvješća, aplikant nije dokazao da njegove osobne prilike predstavljaju stvarnu opasnost da će se prema njemu postupati suprotno članku 3. Konvencije. Činjenica da je posjedovao izvjesne zabranjene knjige, sama po sebi nije dostatna kao dokaz da bi se u slučaju deportacije suočio sa stvarnom opasnošću da će se prema njemu postupati suprotno članku 3. Konvencije. Čini se da je njegov zahtjev za azil prije motiviran njegovom željom da dođe do zapadne Europe.

11. Dana 6.03.2013. godine aplikant je podnio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine („Ustavni sud“). Taj postupak još nije završen.

12. Dana 6.06.2013. godine Ambasada Islamske Republike Iran u Sarajevu informirala je Službu za poslove sa strancima da ime i državljanstvo aplikanta nisu utvrđeni.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008

(a) Pravo na međunarodnu zaštitu (prognanički status i supsidijarna zaštita) i dozvolu ostanka iz humanitarnih razloga

13. Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu, („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 36/08) stupio je na snagu dana 14.05.2008. godine. Članak 105. toga zakona propisuje da je izbjeglica stranac koji se zbog osnovanog straha od progona zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja nalazi izvan zemlje svog državljanstva a ne može se, ili se zbog takvog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje, kao i osoba bez državljanstva koje se nalazi izvan zemlje svog prethodnog uobičajenog mjesta boravka a ne može se ili se zbog takvog straha ne želi vratiti u tu državu. Ista odredba definira osobu koja ima pravo na supsidijarnu zaštitu kao stranca koji ne ispunjava uvjete

za status izbjeglice, ali u vezi s kojim postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da bi se suočio sa stvarnim rizikom da bude izložen smrtnoj kazni, odnosno pogubljenju, mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju u zemlji porijekla ili u zemlji uobičajenog mjesta boravka, ili postoji ozbiljna individualna prijetnja po život ili osobu civila zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, a koji ne može ili zbog straha ne želi da se stavi pod zaštitu te zemlje.

Princip zabrane vraćanja („*non-refoulement*“) ugrađen je u članak 91. Zakona koji glasi:

„Stranac neće, ni na koji način, biti protjeran ili vraćen ("refoulement") na granicu teritorije gdje bi mu život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja, bez obzira da li mu je zvanično odobrena međunarodna zaštita. Zabrana vraćanja ili protjerivanja ("non-refoulement") odnosi se i na lica za koja postoji osnovana sumnja da bi bila u opasnosti da budu podvrgnuta mučenju ili drugom nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Stranac, također, ne može biti ni protjeran ni vraćen u zemlju u kojoj nije zaštićen od slanja na takvu teritoriju.“

Prema članku 118., stranac čiji je zahtjev za međunarodnu zaštitu odbijen i pored toga će dobiti dozvolu ostanka iz humanitarnih razloga, ukoliko bi njegovo udaljavanje predstavljalo kršenje načela zabrane vraćanja (*non-refoulement*).

(b) Rješenje o protjerivanju i zaključak o dozvoli izvršenja

14. U rješenju o protjerivanju ne navodi se zemlja u koju se osoba deportira. Žalba protiv rješenja o protjerivanju odgađa deportaciju (članak 87.), kao i zahtjev za međunarodnu zaštitu i tužba za sudsko preispitivanje odbijanja takvog zahtjeva (članci 92., 109.(9) i 117.).

Prema članku 93., zaključak o dozvoli izvršenja izdaje se u roku od 7 dana od dana kada su osigurani uvjeti za udaljenje stranca. U zaključku o dozvoli izvršenja navodi se zemlja u koju se stranac upućuje (članak 93. stavak 4.). Žalba protiv zaključka o dozvoli izvršenja ne odgađa deportaciju.

U skladu sa člankom 95., zemlja u koju se stranac upućuje može biti zemlja njegovog porijekla, zemlja njegovog uobičajenog boravka, zemlja iz koje je došao u Bosnu i Hercegovinu ili bilo koja druga zemlja koja ga prihvati.

ŽALBA

15. Aplikant se žalio da će biti suočen sa stvarnom opasnošću od zlostavljanja ukoliko bude deportiran u Iran. On se pozvao na članak 3. Konvencije koji glasi:

“Nitko neće biti podvrgnut mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.”

PRAVO

A. Podnesci strana

16. Vlada je navela da aplikant nije iskoristio sva raspoloživa domaća pravna sredstva jer se nije žalio na rješenje o protjerivanju od 17.09.2012. godine (vidi točku 7. gore). Ona je dalje navela da je aplikacija preuranjena jer postupak u ovom predmetu još nije okončan pred Ustavnim sudom. Vlada je također ustvrdila da je aplikantova žalba očito neutemeljen: dana 6.06.2013. godine Ambasada Islamske Republike Iran u Sarajevu izvijestila je Vladu da aplikantovo ime i državljanstvo nisu utvrđeni. Stoga je njegova zemlja porijekla nepoznata, dok su njegovi navodi o mogućem zlostavljanju s kojim bi se suočio u Iranu, očito neutemeljeni.

U svakom slučaju, aplikantove su izjave u pogledu njegovih vjerskih uvjerenja, na kojima temelji svoj zahtjev za azil, proturječne i neutemeljene. On je namjerno dao kontradiktorne izjave kako bi obmanuo nadležna tijela vlasti i zloupotrijebio sustav davanja azila tužene države. Njegova namjera je, po svemu sudeći, bila prvenstveno da ostane u Bosni i Hercegovini kako bi kasnije došao do neke od zemalja Europske Unije.

17. Aplikant je naveo da se nije mogao žaliti na rješenje o protjerivanju od 17.09.2012. godine jer u to vrijeme nije imao pravnu pomoć, a to rješenje bilo je napisano na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine. Nadalje, njegovo psihološko stanje u to vrijeme nije bilo takvo da bi mu omogućilo razumijevanje sadržaja rješenja. Iz navedenih razloga domaći pravni lijek nije bio ni učinkovit niti dostupan. On je također istaknuo da se apelacija Ustavnom sudu ne može smatrati učinkovitim domaćim pravnim lijekom s obzirom na to da ona nema automatski učinak odgađanja izvršenja, a odluka po zahtjevu za privremene mjere je neopravdano odgađana.

Aplikant je ostao pri svojoj tvrdnji da bi bio podvrgnut zlostavljanju ukoliko bude protjeran u Iran zbog svoga otpadništva ili zbog toga što mu se ono pripisuje. Nadležne domaće vlasti su netočno identificirale skupinu kojoj on pripada. One su razmatrale njegov zahtjev za azil u svjetlu situacije u kojoj se u Iranu nalazi kršćanska zajednica općenito, za razliku od zajednice onih koji su počinili apostazu. Aplikant je dalje istaknuo da je u domaćem postupku priznao da je javno izražavao želju za prelazak na kršćanstvo, te da su nadležne vlasti imale procesnu dužnost, ukoliko su se njegove izjave smatrale proturječnima, zatražiti da ih aplikant razjasni. Imajući u vidu prirodu političkog režima u Iranu i progon kojem su izloženi

konvertiti na kršćanstvo, bilo je za očekivati da on ne bi bio otvoren prema iranskim vlastima glede svojih vjerskih uvjerenja.

18. Europski centar za pravo i pravdu je naveo da domaće vlasti zlostavljaju i progone konvertite na kršćanstvo. Iako apostaza nije propisana u iranskom kaznenom zakonu, članak 167. Ustava nalaže sudskim vlastima da donose presude koje se temelje na „autoritativnim islamskim izvorima i autentičnoj *fetvi*“. Prema primjenjivim *fetvama*, apostaza se kažnjava smrću. Dalje navode da je nekoliko preobraćenika na kršćanstvo uhapšeno i zlostavljano. Neke od tih osoba su zatočene, a neke su morale pobjeći iz Irana i zatražiti azil u drugim zemljama.

B. Ocjena Suda

19. Sud ponovno naglašava da države ugovornice imaju pravo, prema utvrđenom međunarodnom pravu i sukladno njihovim dužnostima iz međunarodnih ugovora, uključujući i Konvenciju, vršiti kontrolu ulaska, boravka i protjerivanja stranaca. Nadalje, pravo političkog azila nije sadržano ni u Konvenciji niti u njenim Protokolima (vidi *Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 30.10.1991., § 102, Serija A br. 215).

20. Međutim, prema dobro utvrđenoj praksi Suda, protjerivanje od strane države ugovornice može pokrenuti pitanje povrede člana 3., što povlači i odgovornost te države prema Konvenciji ako se pokaže postojanje osnovane sumnje da bi se osoba o kojoj je riječ, ukoliko bi bila protjerana, suočila sa stvarnom opasnošću da će u zemlji u koju se protjeruje biti podvrgnuta postupanju suprotnom članu 3. U takvim okolnostima član 3. podrazumijeva obvezu neprotjerivanja u takvu zemlju osobe o kojoj je riječ (vidi *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 15.11.1996., §§ 73-74, *Izveštaji o presudama i odlukama 1996-V*; *Saadi protiv Italije* [GC], br. 37201/06, § 125, 28.02.2008.; i *NA. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 25904/07, § 109, 17.07. 2008.).

21. Sud ne smatra potrebnim razmatrati Vladine prigovore glede pitanja iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, budući da bi aplikacija u svakom slučaju bila proglašena nedopuštenom iz razloga navedenih dalje u tekstu.

22. Aplikant se žalio da bi se suočio sa stvarnom opasnošću od zlostavljanja ukoliko bi bio deportiran u Iran zbog njegove navodne apostaze. Međutim, iz informacije koja je primljena od Ambasade Islamske Republike Iran u Sarajevu (vidi točku 12. gore) proizlazi da se nije moglo potvrditi njegovo iransko držaljanstvo. Prema tome, on ne može biti deportiran u tu zemlju. Aplikant nije osporio ovu informaciju. U tim okolnostima Sud smatra da su navodi aplikanta u pogledu zlostavljanja koje mu potencijalno prijete u Iranu neutemeljeni u smislu članka 35. stavak 3. Konvencije.

23. Stoga je aplikacija očito neutemeljena, te se mora odbiti kao nedopuštena, temeljem članka 35. stavak 4.

24. Primjereno je obustaviti primjenu pravila 39. Pravila Suda. Nadalje, ukoliko bi bili ispunjeni uvjeti za protjerivanje aplikanta u Iran, te ukoliko bi i dalje bio suočen s opasnošću zlostavljanja, on će imati priliku podnijeti novu aplikaciju Sudu, kao i mogućnost da zatraži primjenu novih privremenih mjera.

Iz navedenih razloga, Sud jednoglasno

Proglašava aplikaciju nedopuštenom.

Fatoş Aracı
zamjenica registrara

Ineta Ziemele
predsjednica